

ÖĞRETMENLERİN ETKİN ÖĞRENMENİN ACEMİLİK DÖNEMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BAŞETME STRATEJİLERİ

Kamile ÜN AÇIKGÖZ, Hale KASAP SUCUOĞLU, Meltem GÖKDAĞ

D.E.Ü., Buca Eğitim Fakültesi - İZMİR

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; öğretmenlerin etkin öğrenmenin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunlar ve başetme stratejilerini saptamaktır. Bu araştırmanın deneklerini özel bir ilköğretim ilkokulundan seçilen 12 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri öğretmenlerle yapılan derinlemesine görüşmelerin teyp kayıtları ile toplanmıştır.

Araştırmanın sonunda öğretmenlerin acemilik sorunlarını; öğrencilerin etkin öğrenme yöntemlerinin uygulanmasına hazır olmaması, öğretmenlerin kaygıları ve sürenin uzaması gibi sorunlar oluşturmakta iken sorunlarla başetme stratejilerini ise ; öğretmenlerin meslektaş işbirliği, eksiklerini fark etme, yetiştirme programlarının uygulamalı olması, öğrencilerin tutumu, eksiklerini gidermek için gayret etme gibi stratejiler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etkin öğrenme, Acemi öğretmenler, Öğretmenlerin mesleki gelişimleri, Öğretmen eğitimi, Hizmet içi öğretmen eğitimi, İlköğretim okulu öğretmenleri

ABSTRACT

The purpose of the present research is to determine problems faced by teachers in novice period of active learning and coping strategies . Volunteer teachers (n=12) participated in this research. Data way gathered by in-depth interview techniques and audio-tape records.

Results indicate that major problems faced by teachers are; students who are not ready for active learning, teacher anxiety and lack of adequate time. Major coping strategies employed by teachers are, collegial cooperation, demonstrations during training problem student attitudes toward active learning, and working hard to correct mistakes at the beginning.

Key Words: Active learning, Novice teachers, Professional development of teachers, Teacher training, In-service teacher training, Elementary teachers

GİRİŞ

Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de etkin öğrenmeye duyulan ilgi giderek artmakta. Özellikle gelişmiş ülkelerde etkin öğrenme konusundaki araştırma projelerine, yayınlara özel bir önem verilmekte ve etkin öğrenmeyi yaygınlaştırabilmek için geniş ölçekli çalışmalar yapılmaktadır (Açıkgöz, 1992; Stern ve Huber, 1997).

Etkin öğrenme, öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, kendi öğrenmesi ile ilgili kararlar aldığı ve karmaşık düşünme süreçlerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenim modelidir. Zaten bir öğretim modeli olmasına karşın adında "öğrenme" teriminin kullanılmasının bir nedeni de budur. Öğrenci öğrenme sırasında hangi amaçlara ulaşacağı, öğrenirken nasıl bir yol izleyeceği, ne zaman ara vereceği, nerede eksiklerinin olduğu gibi konularda kendisi karar verir. Öğretmen, geleneksel eğitimde olduğu gibi öğrencinin öğrenmesi ile ilgili kararları alan, bilgi aktaran öğretmen değildir. Etkin öğrenme sınıfları öğretmenlerin konuşmaların çoğunu yaptığı, öğrencilerin ise, sıralar halinde oturarak öğretmeni dinlediği sınıflar değildir. Etkin öğrenme sınıflarında öğretmen gereksinim duyulduğu zaman devreye girer. Onun işi, çeşitli öğrenme etkinliklerine katılan öğrenciler arasında dolaşarak yardıma gereksinim duyanlara yardım etmektir. Geleneksel öğretimde öğrenciler kendilerine sunulanları tekrarlarlar. Etkin öğrenmede ise, öğrenci bilgiyi yorumlar, dönüştürür ve yeniden yapılandırır (Açıkgöz, 1998; Marzano, 1992). Öğretmenin amacı, öğrencinin yaşantılarından anlam çıkarmasına yardım ederek onun öğrenmesini kolaylaştırmaktır (Wittrock, 1978).

Kuşkusuz etkin öğrenmenin ne olduğuna ilişkin açıklamalar etkin öğrenme düşüncesinin sınıflarda uygulanması için yeterli değildir. Üstelik yalnızca bu açıklamalardan hareket ederek etkin öğrenmeye uygulamaya çalışmak bir çok yanlışlığa yol açacaktır. Etkin öğrenme yanlış ya da eksik olduğu için olumsuz sonuçlar elde edilebilir. Bu durumun en iyi örnekleri ülkemizde gözlenmektedir.

Ülkemizde etkin öğrenme çalışmalarına bakıldığında; konuya duyulan ilginin fazlalığına karşın etkin öğrenmeyi gerçek anlamda uygulayan okul sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Etkin öğrenmeyi uyguladığını iddia eden okulların sayısı ile birlikte etkin öğrenme adına yapılan hataların sayısı da artmaktadır (Açıköz, 1998). Yukarıda değinilen etkin öğrenmenin öğretmenler yetiştirilmeden uygulanmaya çalışılması bu hataların en dikkati çekenlerindedir. Ayrıca etkin öğrenmeyi etkileşimli öğrenme; teknoloji kullanımı, gerçek durumlar-olaylar üzerinde çalışma, bireysel öğretim gibi düşünme; konuları paylaşıp öğrenciye anlatırma etkin öğrenmenin tek bir yöntem olduğunu sanma, yazılı yoklamaları anahtarsız değerlendirme vb. bir çok yanlış anlama gözlenmektedir. Bu yanlışları ortadan kaldırmak için, etkin öğrenmeyi uygulamaya geçmeden önce öğretmenlerin; işbirlikli öğrenme, karşılıklı öğretim, yaratıcılık grubu, eğitimsel oyunlar, kavram ağı vb. etkin öğrenme yöntemleri konusunda bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir.

Bunun için tekniklerin kuramsal temellerinin kavranması, teknikleri etkili uygulama becerisi gibi amaçları olan programlara gereksinim duyulmaktadır. Ayrıca, etkin öğrenme uygulamalarının da izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu tür çalışmalar uygulamaların iyileştirilebilmesi için önemli geribildirimler sağlanmaktadır. (Örneğin, Kuracou 1992; Nevton ve Harwood, 1993). Bu geribildirimlerin ışığında uygulamadaki sorunlar için çözüm üretilebilir, yetiştirme programları gözden geçirilip düzeltilebilir.

Bu araştırmanın böyle araştırmalar için bir başlangıç olması ve etkin öğrenmenin layıkıyla uygulanması çabalarına katkı getirmesi beklenmektedir. Bu araştırmanın tasarlanmasında rol oynayan bir başka neden öğretmenlerin mesleki gelişim süreci ile ilgili araştırmaların taşıdığı önemdir. Aşağıda bu konu kısaca açıklanmaktadır.

Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi

Her gün yeni bilgilerin üretildiği “ bilgi toplumu”nda yaşıyor olmanız nedeniyle, bir okulda kazanılan mesleki becerilerin yetersizliği kadar, meslek yaşamında olup bitenler de meslek öncesi yetiştirme kadar önem kazanmış ve son zamanlarda çeşitli mesleklerle ilgili mesleki gelişme (professional development) araştırmaları ilgi çekmeye başlamıştır.

Kendileri öğrencilerin dolayısıyla geleceğin meslek insanlarının gelişiminden sorumlu olan öğretmenlerin gelişimi ile ilgili araştırmalar ise özel bir önem taşımaktadır. Özellikle ülkemizde öğretmenlerin mesleki gelişim olanaklarından yoksun olduğu düşünülünce bu önem daha da artmaktadır. Ne yazık ki ülkemizdeki öğretmenlerin mesleki gelişimleri ile ilgili araştırma sayısı çok azdır (Açıköz, 1996). Oysa öğretmenler değişip gelişmeden okulları iyileştirmek olanaksızdır. Hatta çoğu zaman öğretmenlere yetiştirme programları sunmak bile yetmemektedir. Belli bir yetiştirme programından geçmiş öğretmenlerin bazıları yenilikleri uygulayabilirken (Joyce ve Showers, 1980; Stein ve Wang, 1988), bazı durumlarda bu gerçekleşmemekte yenilikler kurumsallaşamamaktadır (Duffy ve Rochler, 1986; Porter, 1986). Örneğin Açıköz (1996) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada işbirlikli öğrenme tekniklerini uygulama becerisini kazandırmayı amaçlayan bir programdan geçen öğretmenlerin

bazılarının “ nasılsa bizim okullarda böyle yenilikler uygulanmaz” düşüncesiyle yeni öğrendiklerini denemeye bile girişmedikleri ortaya çıkarılmıştır.

Kıscacası öğretmenleri geliştirme programlarının uygulanması bir yeniliğin yerleşmesi için yeteli olmamakta; öz yeterlik duygularından (Ashton ve Webb, 1986) programın etkisine ne keder inandığına (Guskey, 1986) yönetimin desteğine (Emrick ve Peterson, 1982) kadar bir çok içsel ve dışsal etken öğretmenleri güdüsüzlüğe itmektir (Stern ve Wong, 1988). Bundan dolayı öğretmenlerin geliştirme programlarından sonra da izlenmesi gerekmektedir. Bu araştırma bu noktadan hareketle tasarlanmış ve etkin öğrenme programından geçirilen öğretmenlerin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunların saptanması amaçlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarının etkin öğrenmenin uygulanmasının kolaylaştırılması ve okullarda yaygınlaştırılması çalışmalarına katkı getirmesi beklenmektedir. Araştırmada çözümü aranan problemler şunlardır:

1. Öğretmenlerin etkin öğrenmenin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Öğretmenlere göre etkin öğrenmeye geçişte karşılaşılan sorunlarla baş etmede etkili olan stratejiler nelerdir?

YÖNTEM

Denekler

Bu araştırmaya denek olarak 12 öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin yaşları 29 ve 55 arasında, kıdemleri ise, 4 ve 33 arasında değişmektedir. Deneklerin yaş ortalaması 51, kıdem ortalaması ise 28,5 yıldır. Bütün denekler bayandır.

İşlem Yolu

Denekler önce TEMEL EĞİTİM ÖĞRENME PROGRAMI' ndan (TEÖP) geçirilmiştir. TEÖP yirmi saat süren ve şu konuları kapsayan bir programdır: Etkin Öğrenme Nedir?, Geleneksel Öğretimden Farkları, Etkin Öğrenmede Öğretmenin ve Öğrencinin Rolü, İşbirlikli Öğrenme ve Teknikleri (Birlikte Öğrenme, Birleştirme, Akademik Çelişki, Birlikte Soralım Birlikte Öğrenelim), Eğitimsel Oyunlar (Nesi Var?, Kavram Kontrolü), Karşılıklı Öğretim, Kavram Ağı. Program sırasında teknikler uygulamalı olarak tanıtılmıştır. Bunu öğretmenlerin etkin öğrenmeyi gerçek sınıflarında nasıl uygulayacaklarına ilişkin plan yapmaları izlemiş ve program mikro-öğretim uygulamaları ile sona ermiştir.

Programın bitiminden 2-3 hafta sonra öğretmenler uygulama çalışmalarına başlamışlar ve bu çalışmalar daha önceden bu eğitimi almış olan müdür ve müdür yardımcısı tarafından denetlenmiştir.

Bu çalışmalar bir yarıyıl boyunca sürmüş ve onu izleyen yarıyılın başında araştırmacılarından ikisi yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme (semi-structured in depth interview) yapmışlardır. Görüşme protokolünde de görüldüğü gibi deneklere etkin öğrenme programı, ilk uygulamaları, karşılaştıkları sorunlar ve onları nasıl aştıkları ile ilgili sorular yöneltilmişlerdir. Görüşmeler teybe kaydedilmiştir.

Görüşme kayıtlarının puanlanması ve analizi için önce teyp bantlarının çözümü yapılmış ve görüşme kayıtları yazılı hale getirilmiştir. Yazılı kayıtlar gözden geçirilmiş ve öğretmenler tarafından dile getirilen sorunların onlarla başetme stratejilerinin bir listesi oluşturulmuştur. Daha sonra geçerliliğin sağlanabilmesi için yazılı kayıtlar ve teyp bantları aynı anda çalışan iki kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Kodlama sırasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları tartışılarak giderilmiştir. Deneklerin yanıtlarının kodlandığı kategoriler şunlardır:

Sorun Kategorileri

- Öğrencilerin Hazır Olmaması
- Dersin Planlanması
- Öğretmenin Tedirginliği / Kaygısı
- Süre Uzaması

Sorunlarla Başetme Stratejileri

- Meslektaşların İşbirliği
- Eksiklerini Fark etme
- Programın Uygulamalı Olması
- Etkili Olmak / Eksiklerini Gidermek İçin Gayret Etme
- Programdan Sonra da Uzmanların Rehberlik Etmesi
- Öğrencilerin Tutumu
- Geliştiğini Hissetme
- Öğrencilerin Ustalaşması
- Çalışmaların Sürekliliği / Sürekli Geliştirme
- Yönetimin Desteği
- Nasıl Uygulayacağını Düşünme

Açıklama : İşbirlikli öğrenmenin uygulanması sırasında karşılaşılan sorunları saptamak için bir araştırma yürütmekteyiz. Sizin ve diğerlerinin dile getirdiği sorunlar konusunda görüşlerinize gereksinim duymaktayız. Söyledikleriniz gizli tutulacaktır. Araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Araştırmaya başka gruplar da katılmaktadır. Yalnızca bütün katılımlardan elde edilen sonuçlar açıklanacaktır.

1. Aktif öğrenme (etkin öğrenme) Yetiştirme Programı ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Program etkili (yararlı) oldu mu? Neden

Zaman yeterli miydi?

Daha fazla uygulama çalışması yapılırsa daha iyi olur muydu?

Aktif öğrenme (etkin öğrenme) Yetiştirme Programının daha iyi olması için neler önerirsiniz?

2. Aktif öğrenme (etkin öğrenme) teknikleri ile ilgili ilk düşünceleriniz nelerdi?

Etkili (yararlı) olduğuna inanıyor muydunuz?

Onu uyguladığınızı düşünüyor muydunuz?

Aktif öğrenme (etkin öğrenme) nin ne olduğunu düşünüyordunuz?

3. Aktif öğrenme (etkin öğrenme) ile ilgili düşünceleriniz şimdi değişti mi?

Ne gibi değişiklikler oldu?

4. Aktif öğrenme (etkin öğrenme)yi ilk uyguladığınızda güçlüklerle karşılaştınız mı?

Evet

Hayır

5. Aktif öğrenme (etkin öğrenme)yi ilk uyguladığınızda ne gibi güçlüklerle karşılaştınız? Öğrenciden kaynaklanan..... Yetiştirme programından kaynaklanan..... Başka.....	7. Başlangıçta yeterince rehberlik yapıldı mı?
6. Hangi tekniklerde daha fazla güçlük yaşandı?	8. Başlangıçta hangi noktalarda yardıma gereksinim duydunuz? a) Planlamada b) Teknik seçmede c) Gerçek durumlara uygulamada
7. Başlangıçta yeterince rehberlik yapıldı mı?	9. İlk uygulamalarınızda yanlışlıklar ya da eksiklikler var mıydı?
8. Başlangıçta hangi noktalarda yardıma gereksinim duydunuz? Planlamada Teknik seçmede Gerçek durumlara uygulamada	10. Sizce bu yanlışlıkların ve eksikliklerin nedeni neydi?
9. İlk uygulamalarınızda yanlışlıklar ya da eksiklikler var mıydı?	11. Sonra bu yanlışlıkları nasıl aştınız?
10. Sizce bu yanlışlıkların ve eksikliklerin nedeni neydi?	12. Acemilik dönemini nasıl aştınız? Nasıl ustalaştınız?
11. Sonra bu yanlışlıkları nasıl aştınız?	13. Acemilik dönemi ile ustalık dönemini karşılaştırır mısınız?
12. Acemilik dönemini nasıl aştınız? Nasıl ustalaştınız?	14. Şu anda en rahat uyguladığınız yöntem hangisi?
13. Acemilik dönemi ile ustalık dönemini karşılaştırır mısınız?	15. Neden o yöntemi diğerlerine göre daha rahat uyguluyorsunuz?
14. Şu anda en rahat uyguladığınız yöntem hangisi?	
15. Neden o yöntemi diğerlerine göre daha rahat uyguluyorsunuz?	

Şekil 1. Görüşme Protokolü

SONUÇLAR

Acemilik Dönemi Sorunları

Öğretmenlerin etkin öğrenmenin acemilik döneminde karşılaştıkları sorunlarla ilgili açıklamalarının yukarıda açıklandığı biçimde kodlanıp çözümlenerek ulaşılan sonuçlar Çizelge 1'de özetlenmiştir. Çizelge 1'de yer alan rakamlar ve açıklamalar incelendiğinde öğretmenlerin tümünün öğrencilerin etkin öğrenme yöntemlerinin uygulanmasına hazır olmaması nedeniyle sorun yaşadıkları, bu sorunun dile getirilme sıklığına bakıldığında analiz edilen cümlelerin % 48'inin bu sorunla ilgili olduğu

görülmektedir. Bunu öğretmenlerin % 75'inin dile getirdiği öğretmenin tedirginliği / kaygısı ve dersin planlanması sorunları ile % 41'i tarafından dile getirilen süre uzaması / zaman yetmemesi sorunları izlemektedir.

Çizelge 1. Etkin Öğrenmenin Acemilik Döneminde Karşılaşılan Sorunlar

Kategori	Örnek Cümleler	Bahsedilen Öğretmen		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Öğrencinin Hazır Olmaması	<p>".....öğrenci bireysel çalışmak istiyor. İşbirlikli çalışmak istemiyor. Kendini göstermek için çocuk her şeyi ben yapayım diyor."</p> <p>"Çocuklar 1. Sınıf, soru çıkaramıyorlar.....o yöntemi uygularken soru çıkarmayı bilmediği için çocuk haklı olarak cevap yazıyor."</p> <p>"Kargaşa oluyor .Çünkü çocuklar kendi arkadaşlarını istiyorlar ve doğaldır. Biz de bile oluyor. Çocuğu ikna etmek gerekiyor. Ne kadar da ikna etsen küçükler küsüyorlar."</p> <p>".....Önceleri birlikte çalışmaktan zevk almayan veya birkaç çalışmayı kabullenmeyen öğrenciler vardı ve bunlar grubun içinde soyutlanıyor, kendi başlarına kalıyorlardı. Çalışmalarda görev almak istemiyorlardı. Üzerine düşen görevi yerine getirmiyorlardı. Daha sonra bunlar aşıldı."</p>	12	.100	38	.48
Öğretmenin Tedirginliği / Kaygısı	<p>".....Ben kendim çok telaşlıydım. Yapabilecek miyim? Uygulayabilecek miyim? Çocuklar bunlardan yararlanabilecek mi? Telaşı vardı. Hakikaten çok zor bir şeydi"</p> <p>".....Aktif öğrenme (etkin öğrenme) yöntemlerini konuşacağız, öğreneceğiz ve bundan sonra bunları uygulayacağız dendiği zaman ben kendimi ayrı bir dünyaya gittiğimi düşündüm.....Bunca yıllık öğretmenlik tecrübemden sonra apayrı bir şeyle karşılaşacağımı ve bunu başaramayacağımı düşündüm, ürktüm..... Hatta her şeyi bahane ettim ağladım."</p> <p>".....bir heyecan vardı. Hata yaparım heyecanı. Yeni bir sistem ya. Bu heyecanla telaş da oldu. Sonra çocukların bunu benimsediklerini görünce bir an önce her şeyi uygulamak istedim."</p>	9	.75	17	.21
Dersin Planlanması	<p>".....Birleştirme yöntemini uygulayacaksam bunu tekrar tekrar düşündüm. Uygulamasını zihinsel olarak yaptım. Kağıt üzerinde kendi kendime çalışarak geldim..... Yani ele aldığım yöntemi akademik olarak eksik girmedim."</p> <p>" Bir kere son derece sistemli ve planlı olmak gerekir..... En büyük şeyi önceden hazırlıklı olacak. Hemen böyle doğaçlama yapılacak bir çalışma değil. Kesinlikle değil! Yanlış sonuçlar çıkabilir."</p> <p>"Uyguladığımız şeyler önceden planlamıyor, hazırlamıyor, fotokopi</p>	9	.75	15	.19

	yapıyoruz."				
Süre Uzaması (Zamanın Yetmemesi)	" Zamanı iyi kullanamamıştık mesela. Ben çok iyi biliyorum iki derste yapmıştık bir şeyi. İlle de bütün basamakları uygulayalım diye bir şeyin içine girdik biz..... Halbuki o basamağı kendimize göre ayarlayabilirdik" "..... Zaman vermeyi kaçırdığımız zaman, 'Çocuklar bu çalışma için iki dakika zamanımız var.' İşte bu zamanı takip edemeyip biraz toleranslı ya da boş kaldığı an bir takım aksaklıklar olabiliyor." ".....Zaman yetiştiremiyoruz. Yapamıyoruz. Derslerimiz gidiyor..... Hanım. Dersler boşa gidiyor gibi geliyordu....."	5	.41	10	.12

Sorunlarla Başetme Stratejileri

Öğretmenlerin sorunlarla baş etme stratejileri ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların kodlanması ve analizi sonunda elde edilen sonuçların özetlendiği çizelge 2 incelendiğinde öğretmenlerin tümü (% 100) meslektaş işbirliği, eksiklerini fark etme gibi stratejilerin sorunlarla baş etmede oldukça etkili olduğu görüşündedir. Bunları öğretmenlerin %92'sinin dile getirdiği yetiştirme programlarının uygulamalı olması; %83'ü tarafından dile getirilen etkili olmak/eksiklerinin gidermek için gayret etmek, öğrencilerin tutumu, geliştiğini hissetme ve öğrencilerin ustalaşması, %67'sinin dile getirdiği çalışmaların sürekliliği/sürekli geliştirme ve %58'inin dile getirdiği yönetimin desteği izlemektedir.

ÇİZELGE 2. Etkin Öğrenmenin Acemilik Döneminde Karşılaşılan Sorunlarla Baş Etme Stratejileri

Kategori	Örnek Cümle	Bahseden Öğretmen		Dile Getirilme Sıklığı	
		f	%	f	%
Meslektaşların İşbirliği	"Herkes fikir beyan ediyordu. Fikirlerimizi söylüyorduk. Birbirimize uyuyorduk. Biz çok işbirlikliydik. Hala yine de öyleyiz." "..... Birbirimizle çok büyük bir destek halindeyiz. Çok güzel bir şey..... Birlikte güzel şeyler yaratabiliyoruz....." " Biz öğretmenler de kendi aramızda işbirlikli çalışıyoruz. Planlarımızı, programlarımızı da yine işbirlikli yapıyoruz."	12	.100	77	.20
Eksiklerini Fark etme	" 3 yıl diyorum. 3 yıldır hala seminer yapıyoruz ve hala daha eksikimiz olduğunu, öğrenmemiz gereken bir çok şeyin olduğuna inanıyorum....." "Birleştirme yönteminde gruplar karıştı. Gruplar karışınca keşke orada böyle yapmasaydım da grupları önceden tespit etseydim belirleseydim. Ondan sonra çocuklara konuları dağıtsaydım....."	12	.100	39	.10
Yetiştirme Programının	".....Ne kadar çok uygulanırsa o kadar çok insanın aklına	11	.92	20	.05

Uygulamalı Olması	<p>başka başka metotlar başka başka şekiller geliyor. Çok eğlenceli çok hoş bir şey. Bu yüzden daha fazla olsaydı daha iyi olurdu. Her branştan farklı farklı uygulamalar yapılırsa daha iyi olurdu....."</p> <p>" Eğer sadece sözel çalışmalar yeterli olsa o zaman biz bu kitapları kendimiz okuyarak başarılı olabilirdik. O zaman böyle bir çalışma yapılmasına hiç gerek kalmaz. Bakılan kitaplar Türkiye'nin dört bir yanındaki öğretmenlere gönderilir, hemen bir hafta içinde tüm okullar aktif eğitime geçebilir....."</p> <p>".....Daha fazla uygulama, bilhassa şöyle uygulama diyorum. Yani bizler öğrenci olalım, uygulayıcılar gelsin bizim üzerimizde yapsın bu denemeyi öyle uygulayalım....."</p>				
Etkili Olmak / Eksiklerini Gidermek İçin Gayret Etme	".....Acemilik döneminde bir kere çok bol uygulamalar yaptık. Yılmadık. Mesela, zaman dedik. A bir daha yapalım dedik ve gördük ki her yapışımızda zamandan kazandık....."	10	.83	28	.07
Programdan Sonra da Uzmanların Rehberlik Etmesi	<p>".....Birde..... ve diğer bir arkadaşımız sınıflara girip bizi gözleyerek bir eksikimiz var mı? O yönden daha yararlı olabilirler...."</p> <p>"..... okula başladık, bize rehberlik edecek öğretmen arkadaşın sınıfı var. Ama üniversitedeki uygulayıcılardan gelip de rehberlik ederlerse çok daha yararlı olacağına inanıyorum....."</p> <p>".....Mutlaka okul açılmadan değil okul açıldıktan sonra da bir sınıfa rehber öğretmen girsin. Aksayan yönümüz neresi notlar alsın. Bu bir teftiş değil ,bu bir uygulamada görülen aksaklıkları gidermedir. Aksayan yönümüz varsa kapatmayalım....."</p> <p>"..... sizler önderlik ederseniz daha iyi olur. Biz bunları istiyoruz. Uygulamaya gelin, 'Hoca Hanım şöyle şöyle olsaydı öğrenme daha iyi gerçekleşirdi.' Gerçekten ben daha mutlu olurdu....."</p>	10	.83	48	.12
Öğrencilerin Tutumu	<p>".....İşbirlikli çalışacağız diye ayrı bir havaya giriyorlar. Yani keyif alarak yapıyorlar. Şu anda işbirlikli çalışacağız dediğimiz zaman sevinç çığlıkları atıyorlar....."</p> <p>".....Çocuk sıkılmıyor yani arkadaşlarıyla birlikte çalışmaktan. Yani onunla olmaktan gurur duyuyor."</p> <p>".....Bahçedeki oyunu birlikte oynuyorlar. Deneyi birlikte yapıyorlar. Bir uygulama bahçesinde çapayı birlikte kullanıyorlar.....Grup ruhunu her yerde yaşatmaya</p>	10	.83	32	.08
	başladılar. İşbirlikli ruhlarına işliyor çocukların. Paylaşma duygusu kadar güzel bir şey yok. Bunu da en güzel sağlayan aktif öğrenme (etkin öğrenme)....."				

	"..... ezbercilik yok, öğreniyor, motivasyon sağlıyor, zorlama yok, baskı yok,..... çık diyorsun teneffüse çıkmıyor....." ".....İşbirlikli çalışma yapılacak denince atılıyorlar. Gözleri cıvıl cıvıl ateş gibi parlıyor....."				
Geliştiğini Hissetme	".....Çok güzel bir şey söyleyebilirim. Bir kere korkunç kendimi seviyorum biliyor musun? Kendime saygım, yürüyüşüm bile değişti. Bu çok güzel bir şey....."	10	.83	27	.07
Öğrencilerin Ustalaşması	"..... Sınıf daha hareketli daha canlı, nerede nasıl hareket edeceğini bildi çocuk. En azından grupta nasıl hareket edecek, arkadaşına nasıl davranacak bunları hep işbirlikli çalışma sağladı....." "..... Bir defa çocuklar başkalarıyla iletişim kurmasının öğreniyor, işbirlikli çalışıyor, yardım etmesini, birbirine karşı hoşgörülü olmasını, paylaşmasını öğreniyor....."	10	.83	33	.09
Çalışmaların Sürekliliği / Sürekli Geliştirme	".....Sınıfa çağırarak şöyle şöyle yaptım. Nasıl? Şeklinde hep göstererek, takıldığım yerlerde sorarak aştım ben." ".....Aktif öğrenme (etkin öğrenme) yöntemleri eğitim boyunca devam edeceği için bunun ne öğrenmesi, ne de öğretmesi yeterlidir. Sürekli meslek içi eğitim devam etmelidir. Öğretmen kendini yetiştirmeli....." ".....Bir kere çok uygulamalar yaptık. Yılmadık....."	8	.67	27	.07
Nasıl Uygulayacağını Düşünme	"..... bunları öğrendikten sonra bak şu grup şununla yapılabilir. Mesela fiilleri verirken şunu şöyle yapabiliriz, sıfatları verirken şu tekniklerden yararlanabiliriz gibi düşünmeye başladık....."	8	.67	12	.03
Yönetimin Desteği	".....İdareciler (tüm MEB) buna gerçekten inanırlarsa..... devlet politikası olarak ele alırsa daha hızlı yayılabilir....." "...Zaten okul yöneticileriHanım (Müdür) olsun,Bey (yönetici) olsun bu eğitimin içindeler. Yani zaman zaman kendilerine başvurduk....."	7	.58	20	.05
Diğer	".....İlk zamanlar bizim velilerimiz "çocuk bugün hiçbir şey yapmamış" Biz o kadar çok şey yaptık ki. Ama böyle çok yazı yazmak, çok ödev yapmak, öğretmen bangır bangır bağırıp işte bunlar, eskiden bunlar aktif sayılırdı. Öğretmen ne kadar çok bilgili olursa sesi o kadar yükselirse, hayır aslında öyle değil tam tersiymiş. Yıllarca çok fazla konuşmuşuz, şimdi ise konuşan öğrencilerimiz....."				

TARTIŞMA

Bu araştırmada ulaşılan başlıca sonuçlardan biri önce de belirtildiği gibi etkin öğrenmenin uygulanması için uygulayıcıların mutlaka bir yetiştirme programından geçmeleri gerekmektedir. Bu programın, yöntemlerin uygulamalı olarak gösterildiği bir program olması ve sonraki gerçek sınıfta uygulama çalışmalarında da uygulayıcılara rehberlik edilmesinde yarar vardır.

Ayrıca, etkin öğrenme uygulamalarına bir okuldaki bütün öğretmenlerin katılımını sağlayacak programlarla başlanmasında ve öğretmen ve yöneticilerin karşılaşılan sorunlarla baş etmede işbirliği yapmasında yarar görülmektedir. Zaten bir çok yazar (Fullan, 1990; Goodlad, 1984) öğretmenlerin işbirliğine okulları geliştirmek sürecinin en önemli koşullarından biri olduğu görüşündedir.

Bu araştırmanın sağladığı en ilginç bilgilerden biri, etkin öğrenmeye geçişin kolaylaştırılabilmesi için öğrencilerin de bir hazırlık programından geçirilmesi gerektiğidir. Bu nokta da literatürde önemle vurgulanmaktadır. Örneğin, işbirlikli öğrenmeyi uygulamadan önce öğrencilere akademik olmayan işlerle işbirliği becerilerinin kazandırılması önerilmektedir (Açıkgöz, 1992).

Etkin öğrenmeyi uygulama çalışmalarında buraya kadar açıklanan sonuçların dikkate alınmasında yarar görülmektedir. Bundan sonraki araştırmalarda da öğretmenlerin çeşitli özelliklerinin etkin öğrenmeyi uygulamaya geçirme sürecindeki rolü ile ilgili araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü. 1992. İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama. Malatya: Kanyılmaz Matbaası.
- Açıkgöz, K.Ü.1996. Training teachers for cooperative classes, Teacher Training for the Twenty First Century, İzmir, D.E.Ü, Buca Eğitim Fakültesi yayını, ss.7-20.
- Açıkgöz, K.Ü. 1997 a). Aktif Öğrenme (Konferans Metni). İzmir: D.E.Ü, Tıp Fakültesi.
- Açıkgöz, K.Ü. 1997 b), Aktif Öğrenenler İçin İşbirliği, Nasıl Bir Eğitim Sistemi? Sempozyumuna sunulan bildiri, İzmir: D.E.Ü.
- Açıkgöz, K.Ü. 1998 a). Aktif Öğrenme Nedir? Ne Değildir? Ege Bölgesi Aktif öğrenme Sempozyumu'na Sunulan Bildiri, İzmir: Özel Amerikan Lisesi.
- Açıkgöz, K.Ü. 1998 b). Etkili Öğrenme ve Öğretme, İzmir: Kanyılmaz Matbaası
- Ashton, P.T. ve Webb, R.B. 1986. Making a difference: Teachers' sense of efficacy and students achievement, New York: Longman
- Duffy, G. Ve Roehler, L. 1986. Constrains and teacher change. Journal of Teacher Education. 37, ss.55-58.
- Emerick, J.A. ve Peterson, S.M. 1977. A synthesis of findings across five recent studies of educational dissemination and change. Menlo Park CA: Stanford Research İnstitute
- Fullan, M.G. 1990. The new meaning of educational change. New York: Teachers College Press.
- Goodlad, J. 1984. A place called school. New York : McGraw Hill.
- Guskey, T.R. 1986. Staff development and the process of teacher change. Educational Researcher, 15, 5-12.
- Joyce, B ve Showers, B. 1980. Improving inservice training: The Messages of researches. Educational Leadership. 37, 379-388.
- Kriacou, C. 1992. Active learning in secondary schools mathematics. British Educational Research Journal. 18, ss.309-318.
- Marzano, R.L. 1992. A different kind of classroom: Teaching with Dimensions of Learning. Alexandria, V.A:ASCD.
- Newton, P. ve Harwood, D. 1993. Teaching styles and personal and social education: How far have 'active learning' strategies permeated the secondary curriculum?. Pastoral Care.

- Porter, A. 1986. From Research on teaching to staff development: A difficult step. *The Elementary School Journal*, 87, 159-164.
- Stein, M.K. ve Wang, M.C. 1988. Teacher Development and school improvement: The process of teacher change. *Teaching and Teacher Education*. 4, 171-187.
- Stern, D. ve Huber, G.L. 1997. Active learning for students and teachers: Reports from Eighth countries, Paris: OECD yayını.
- Wittrock, M.C. 1974. Learning as a generative process. *Educational Psychologist*. 11, 87-95.